

Vyhledky české teatrologie

Eliška Poláčková

Perspektivy teatrologie. Odborná konference. Pořadatel Teatrologická společnost ve spolupráci s Katedrou teorie a kritiky DAMU, Katedrou divadelní vědy FF UK, Národním muzeem, Kabinetem pro studium českého divadla IDU a časopisem *Divadelní revue*. 17.–19. května 2017. Náprstkovo muzeum, Praha.

V druhé polovině května toho roku se v Praze uskutečnila teatrologická konference, spíše však symposium s názvem *Perspektivy teatrologie*. Cílem odborného setkání, které organizovala Teatrologická společnost ve spolupráci s Katedrou divadelní vědy FF UK, Katedrou teorie a kritiky DAMU, Kabinetem pro studium českého divadla IDU, Národním muzeem a časopisem *Divadelní revue*, bylo seznat co největší část teatrologů ze všech odborných pracovišť v republice, aby se navzájem potkali, představili si svůj výzkum a diskutovali o tématech, která považují za palčivá nebo která představují výzvu do budoucna. Již samotný tento záměr je výjimečný, stejně jako skutečnost, že se v Náprstkově muzeu v Praze, kde se akce konala, sešli na tři dny zástupci všech teatrologických pracovišť v republice (zastoupeny byly teatrologické katedry všech univerzit i obou akademií, dále Divadelní ústav a divadelní oddělení Národního muzea) i studenti příslušných oborů, a to v nebyvale hojném počtu.

Program setkání sestával jednak z klasických konferenčních příspěvků, ve kterých měli jednotliví badatelé možnost představit kolegům, na čem v současné době pracují, jednak z tematických bloků o několika prezentacích, dále ze samostatných prezentací nejrůznějších edičních počinů a divadelních projektů a v neposlední řadě ze dvou diskuzních panelů.

Badatelské příspěvky nebyly propojeny tematicky, jak bývá na konferencích obvyklé. Účastníci setkání měli naopak jedinečnou příležitost přehlednout celou škálu témat, kterým se současná teatrologie věnuje, což považují za velmi cenné, protože v odborných kuloárech se někdy objevují stesky, že spolu jednotlivá pracoviště komunikují sporadicky a spíše na bázi osobních vztahů, než že by si čeští teatrologové systematicky udržovali přehled o tom, čím se v současné době zabývají jejich kolegové. To se ovšem při skromné velikosti českého odborného rybníčku může jevit jako poněkud krátkozraké a už sama skutečnost, že organizátoři konference vytvořili podobnou prezentační platformu, která má potenciál dané manko vyrovnat, je tedy více než chvályhodná.

Příspěvky zasahovaly do oblasti divadelní historie i teorie, s převahou první kategorie. Ukázalo se, že čeští badatelé se nejčastěji věnují divadlu dvacátého století z nejrůznějších perspektiv (např. Klára Bělohoubková: Jiří Voskovec a jeho poválečná kariéra ve Francii; Alena Sarkisian: Karel Dostal mezi Winckelmannem a Nietzsche; Markéta Kaňková: Národní divadlo, film a normalizace), případně divadlu současnému (Alexej Byčec: Inovace v současné pantomimě; Lukáš Brychta: Podoby imerze v imerzivním divadle). Jen minimum příspěvků bylo zaměřeno na starší období, jako např. vystoupení Magdalény

Jackové, která představila svůj výzkum raně novověkých biblických dramát. Teoretické problémy v rámci svých vystoupení otevřeli např. Jitka Pavlišová („Tanec-koncept“, „ne-tanec“ nebo „nová choreografie“? Aktuální teoretický diskurz v oblasti taneční performance), Martin Bernátek (Triadický model účastníků představení) nebo Jaroslav Etlík (Divadelní pojmosloví na umělecké škole).

Další výraznou složku programu tvořily vedle badatelských příspěvků prezentace odborných, edičních či praktických divadelních projektů. Pracovnice Divadelního ústavu Markéta Trávníčková, Alena Jakubcová a Jitka Ludvová tak představily aktuální výzkumný projekt financovaný Ministerstvem kultury „Cesta k divadlu“, v jehož rámci bude v nejbližších letech (2016–2021) restaurován a digitalizován unikátní fond divadelních cedulí a bude vytvořena jejich online databáze. Vladimír Just zase přiblížil projekt Národní divadlo a normalizace, ve kterém spolu s kolegy Barborou Topolovou, Petrem Blažkem, Martinem Pšeničkou, Julíí Kočí a Terezou Havelkovou zkoumají pozici první scény coby „výkladní skříň“ režimu, která byla na rozdíl od všech ostatních divadel řízena přímo státem, což předpokládá provozní i dramaturgická specifika, jež má výzkum odhalit a pojmenovat. Významné je také založení nového odborného teatrologického pracoviště, kterým je Tým pro výzkum moderního českého divadla, fungující od července t. r. v rámci Ústavu pro českou literaturu AV ČR (jeho vedoucím je Aleš Merenus), který se bude zabývat přípravou slovníku *Moderní česká divadelní hra (1896–1989)*. Výrazněji se v posledních letech profiluje také Kabinet pro výzkum divadla a dramatu (DiFa JAMU), jehož odborné zaměření představila vedoucí

pracoviště Radka Kunderová se svými spolupracovnicemi Terezou Konývkovou, Lucíí Repašskou a Janem Motalem. Pracoviště se soustřeďuje na aplikaci kognitivních výzkumných metod na živé performativní umění metodou *artistic research* a analýzu projevů autoritativního diskurzu v divadle a divadelní kritice.

Jeden konferenční blok byl vyhrazen otázkám spojeným s analýzou inscenace. Série konferenčních příspěvků na parciální témata (Ondřej Černý: Bruno Ganz – analýza hereckého projevu; Barbora Etlíková: Analýza inscenace vs. analýza (?) představení; Helena Spurná: Metodologické otázky ve výzkumu hudebního divadla v rámci teatrologie; Věra Velemanová: Ztížená možnost analýzy) byla zakončena diskuzí, do níže měli možnost se zapojit všichni přítomní a kterou moderoval a uvedl David Drozd, jeden z organizátorů konference (vedle Martina Pšeničky a Martina Bernátka). David Drozd vznesl otázku, jakým způsobem může analýza či rekonstrukce konkrétních inscenací přispět k našemu chápání dějin českého divadla a psaní o nich, zejména pak ve vztahu k žánru režiséřské monografie. Následná debata se stočila k ještě obecnějším otázkám, jak a zda vůbec psát (souborné) dějiny českého divadla, byl zmíněn kulturologický, performativní či antropologický přístup ke zkoumání divadelní historie, který směřuje k „popisování [obecné] historie prizmatem divadla“ (Martin Pšenička). Na závěr Pavel Janoušek reagoval na výše uvedené pochyby, zda je možné psát dějiny českého divadla a zda je to vůbec potřeba, konstatováním, že dějiny divadla (či čehokoli jiného) se prostě mají začít psát tady a teď, s vědomím omezenosti aktuálního poznání, nedostatečnosti pramenů i toho, že náš narativ stejně dříve či později někdo další přepíše.

Součástí programu byla také panelová diskuze ve stylu tzv. word café, kdy je hlavní téma diskuze rozděleno na několik podtémat, přičemž každé z nich má na starosti jeden moderátor. Účastníci diskuze se postupně střídají u stolů jednotlivých moderátorů, kde v menších skupinkách diskutují o daném problému. Moderátoři pak na závěr pro všechny přítomné shrnou výsledky parciálních diskuzí. Tématem celé diskuze, jejímiž hlavními organizátory byla Daniela Jobertová a Martin Bernátek, bylo teatrologické vzdělávání a moderátoři Daniela Jobertová, Martin Pšenička, Karolína Stehlíková a Eliška Poláčková s účastníky probírali otázky akademického psaní,

uplatnitelnosti absolventů, nových metod ve výuce a kompetencí uchazečů o studium teatrologických oborů.

Vedení teatrologické společnosti má v plánu pořádat podobné setkání každým rokem, což je možné kvitovat s povděkem. První ročník konference *Perspektivy teatrologie* ukázal, že česká teatrologická komunita dokáže společně diskutovat, poslouchat se a spolupracovat napříč všemi regiony a pracovišti. A existuje důvodné podezření, že podobné setkání jednou za čas nutně potřebuje, aby byla živým a progresivním oborem. Je to dobrý způsob, jak odhalit případné stojaté vody na okrajích tohoto přece jen poněkud malého odborného rybníčku.